Ч. 244 (12.900).

Львів, пятниця 30. жовтня 1931.

Pocztowa opłatę zapłacono ryczałtem.

Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Четвертрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і золот. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Декілька завваг про перепис населення.

(Розмова посла Великановича з представником Державного Статистичного Уряду.)

Останній раз переводжено в межах польської держави перепис населення у 1921 р. Наш нарід тоді відтягнувся від цього важного акту з політичних причин. Чи було це правильне, не беруся розбирати, зазначу лише, що понесли ми поважні втрати, бо переведено перепис проти нашої волі і без нас, а в результаті конскрипційні комісарі цілі громади, де нераз було ледви 2—3 латинників, або й ні одного, записали як польські (Турчанщина). На цій основі накидали тоді по всіх майже школах польський або утраквістичний виклад, на цій підставі почали собі виготовляти національний катастер до самоуправних законів.

Статистика від давних часів грала велику ролю в політичному та економічному житті — і свого значіння не то не втратила, але його піднесла в нинішню пору.

У цьому році 9. грудня відбудеться перепис населення в Польщі. Наш нарід мусить у цьому преважному акті взяти участь, а громадянські чинники мусять доложити зусиль, щоби перепис був якнайвірніший і найсправедливіший. Перед 5-ти днями перевів я на цю тему розмову з представником Державного Статистичного Уряду і вважаю своїм обовязком поділитися зібраними інформаціями з нашим громадянством. Мене запевнювали, що начальні державні чинники бажають перевести перепис якнайсправедливіше, бо і урядові залежить на правді. У тій ціли видано інструкції, щоби перепис переводжено без якоїнебудь тенденції — строго вірно.

Для нас найважніша квестія перепису — це національна проблема. На цю тему дістав я такі пояснення:

Засада означування національности в цьому році опирається не на подаванні національности, але на означуванні *батьківської мови*. Є це засадниче питання, над яким урядові чинники довго дебатували, збирали матеріяли з краю і за границею і остаточно рішилися на мову. Рішення запало і громадські чинники в цьому напрямі мусять усвідомлювати наших людей.

Далі слідувало завваження, що статистичний уряд притримується мовних законів і на території, де мешкає український нарід, будуть друковані формулярі в 2 мовах: польській та українській. Це правило задержане і для інших національних меншин (білорусів і німців). Такого формуляра я ще не міг бачити, бо є щойно в друку і появиться коло 10. листопада. Натомість з авторитативного джерела мене запевнили, що так дійсно є. У справі найважнішої річи, яка нас інтересує, а саме у справі національної номенклятури — мене впевнили, що для нашого народу означена батьківська мова терміном „українська“ а в скобках для пояснення, але в тій самій рубриці додано „руська“. Для російської мови буде окрема титулятура „російський“. Віросповідання буде мати окрему рубрику.

Як виглядатиме технічне переведення перепису?

Засадничо конскрипційний формуляр має право виповняти сам господар дому; але де не зможе цього зробити інтересований, тоді виконує це конскрипційний комісар, який має все вписати вірно, згідно з дійсним станом. Не вільно писати комісарям нпр. „тутешній“, чи „мазурський“, „лемківський“ і т. п. Це було би надужиттям інструкцій. Комісарі будуть з правила безплатні, а тільки в деяких околицях нпр. у горах, уряд звертатиме незначні кошти. По всіх місцевостях може влада творити дорадчі конскрипційні комітети, які мають бути помічними конскрипційним комісарам. Окремі будуть комітети повітові і воєвідські. Надзір і переведення перепису спочиває в руках політичної влади, яка добирає комісарів і береже законности та порядку. До цього буде оповіщена окрема інструкція, яка є в друку, а яка має появитися і в українській мові.

Як нам поставитися до справи?

Я від себе позволю собі тільки підмітити, що обовязком всіх наших національних чинників є поучувати населення, щоби взяло участь у переписі і вірно подавало до списового аркуша батьківську мову „українську“. Другою справою важною, на мою думку, є зголошування у влади (очевидно безплатних) конскрипційний комісарів від нашого студентства, урядовців і духовенства. Це наш громадянський обовязок, якого мусимо допильнувати. Перепис буде ведений по домах — отже там, де господар неграмотний, хай собі попросить когось грамотного, щоби був при списуванні аркуша, та контролював роботу списового комісаря. Всі надужиття треба зголошувати до влади і до українських послів. Ніхто не сміє змушувати другого до невірного подавання батьківської мови — хоч би це були служниці в польських домах, чи робітники, залежні від хлібодавців, чи урядовців.

Завданням статистичних праць є вірність і точність фактів. Мене впевнювали, що уряд буде ставитися до перепису з повною обєктивністю, а вашим обовязком допильнувати, щоби ці інтенції в *низах* не були викривлені.

Пос. Великанович.

Боротьба з унійною акцією на Волині.

(Кореспонденція з Волині).

Волинський епархіяльний місійно-законоучительський комітет, на чолі котрого стоїть москаль-єпископ Симон Івановський разом з невисвяченим архієпископом Волині, секретарем консисторії — теж москалем п. Покровським, недавно розіслав по деканатах відозву до духовенства, де накреслені способи боротьби з місійною працею єпископа Чарнецького.

Відозва досить характеристична: вона яскраво змальовує інтелігентний і моральний рівень на якому стоїть духовна управа православної Волині, а також „пастирську роботу“, якою воно хоче зберігти останню від грізної для нього примари — поєднання з церквою західною. Рямці газетної статті не дозволяють умістити відозву в усій цілости; тому ми обмежимося передачою лише її істотних точок — рекомендованих нею способів боротьби.

Відозва закликає прав. духовенство стояти на висоті свого пастирського завдання, перенятися ідеєю самовідданого служення та бути нетися ідеєю самовідданого служення та бути непохитним у релігійних переконаннях. Ставить йому в обовязок взаємне обєднатися та обєднати біля себе свою паству. Парохам і дякам наказується жити в повній згоді: першим — не кривдити других, а другим — бути в цілковитій підлеглости першим. Згадує також про важність для пастирської праці особи священика, зрівноважености, делікатного поводження з парохіянами та про вагу їх освіти.

Очевидно, поради цього роду можна би привитати, якби вони були реальними; на ділі-ж то — одна лише „словесність“; порожне моралізування та пустомельство. Ніхто цим не перейметься; ніхто не стане цього виконувати, коли не виконував раніше. З недостачі живих і повчаючих прикладів, це може викликати в уяві волинського духовенства образи саме протилежні. Слухаючи наприклад про самовіддане служення, чи не згадують волинські пастирі і про служення „самонаживне“, з котрим звязані високо церковні податки, консерваторські оплати, спекуляція землями, церковним вином і свічками? Читаючи про потребу непохитних релігійних переконань, хто не згадає одного з грубших членів місійного комітету, котрий, коли ще не „вбрався в піря“, у велике свято малював дах свого хліва; а щоби він коли перехрестився, — цього вже ніхто не бачив.

— „Врачу, ісцілися сам“ — напевне скаже неодин з учасників деканатського соборчика, коли о. декан читатиме відозву комітету. Це мусіли відчути і самі автори, і тому вони повищі поради доповнили цілком конкретними вказівками, котрі становлять сіль відозви і з котрими познайомимо читачів у мові оригіналу: „В каждем приходе должна быть создана—повчає комітет — крепкая ячейка из лучших братчиков и сестричек, которая должна составить при бы **боевую дружину** (підкр. наше. — Ред.) прихода. Опираясь на них, пастирю не страшны будут налеты уніятских місіонеров, да последніе в такіе приходы и не появятся“. Наказ organізувати парохіяльні боєві дружини характеризує чисто-московські способи праці. Систему „ячеек“ та боєвих дружин особливо досконало і послідовно застосували московські комуністи і тією системою вони опанували Велику Україну та проводять у ній свою розкладову працю. Та система показує, що москаль, чи носить він червоний кашкет з пятироговою зіркою, чи трьохколірову відзнаку РНО й архієрейську мітру, є перш за все поклонником насильства, що інакше не вміє проводити своєї ідеї, як грубим насильством. Але боєві дружини потрібні москалям у боротьбі з унією і для інших цілей: для них дуже бажане викликати в сутичці з місійною працею Риму авантюри, розрухи та навіть пролиття крови. Таким чином компромітувалась би місійна праця, був би дуже влучний привід політичних виступів, а з окрема для втручання адміністративних чинників, на прихильність котрих до себе московські духовні достойники мають підстави рахувати. Певність у цій прихильности звязана з їх незвичайною сміливістю, що переходить пристойність. Тож — скажемо для прикладу — колиб український греко-католицький єпископ в Галичині звернувся до свого духовенства з закликом творити парохіяльні боєві дружини для боротьби з пропаґандою московського православія серед лемків, то він мав би дуже поважні непримемности та численні клопоти з прокуратурою, з адміністрацією і пресою. Москалям-же подібні вибрики сходять, як з гуски вода...

Одначе ми переконані, що заклик про боєві дружини пролунає, як голос в пустині. Українська людність досить знає своїх духовників, щоб наосліп іти за ними, і досить обережна, щоб робити якісь авантюри. Творити-ж дружини з оплачуваних одиниць—річ досить коштовна, на яку не позволяють теперішні скрутні обставини і зменшення церковних впливів. Але і платні дружини не матимуть значіння, коли українська людність усвідомить собі конечність церковного поєднання; коли це поєднання будуть проводити не чужими місіонарями, а її власними інтеліґентськими силами; коли нарешті воно буде звязане з її духовним відродженням.

Другою вказівкою практичного роду, що її рекомендує комітет для боротьби з унійною акцією, — це протиунійна агітація серед духовенства на „пастирських зібраннях“, котрі рекомендується відбувати не менш раз на місяць. „На пастирських собраніях должны быть читаемы талантливыми священниками округа рефераты протиуніатскаго характера, в рефератах должна быть обрисована исторія и способы введенія унія, детально представлены догмати-

ческія разности православія и католичества, не должна быть также и забыта и представлена в истинном освещеніи личность епископа Іоасафа (сік!) Кунцевича, котораго уніяты считають святым, а исторія назвала „душехватом“.

Остання тема деканатських рефератів указує, в якому дусі має провадитися „талантливими священниками“ праця, як вони будуть освітлювати історичну правду. Сам епархіяльний комітет дає приклад: не знаючи таких початків, як називається зненавиджений ними діяч церковного обєднання і що святим визнають його не тільки уніяти, а й ціла західня церква, комітет дозволяє собі глумливо про нього висловлюватися та свій погляд приписувати історії.

Ще один повчаючий приклад — це проповіди епархіяльних місіонарів, котрим бракує як знання католицтва, так і засад православія. І можна собі уявити, як в угоду своїм зверхникам оо. референти на пастирських зібраннях будуть лаяти все, що не є московським; як будуть оперувати історичними фактами та догматичними даними!

Як третій практичний спосіб боротьби рекоменяується епархіяльним комітетом ширити митрополитальну ґазету „Слово“. „Эта газета — наказує комітет — должна проникнуть в народ, жаждущій печатнаго слова, и распространяться не менее трех екземпляров на приход“.

Так діло оборони московського православія завершується чисто технічною працею над московською ідеольоґією і ширенням московської преси. Легко додуматися, що приписова на парохію кількість примірників „Слова“ мусить бути платною а як охочих передплатників не буде, то платитиме парохія. Звідси для наших церков відкривається новий податковий тягар, для митрополитальної шкатули — нове джерело дохідности, а українській православній людности дається один з наочних доказів, що в її національних інтересах треба звернути увагу на церковне поєднання з Апостольським Престолом. Як щезає дим, так щезне чорносотенна московська праця з приходом цього поєднання, бо ніхто тоді не буде оплачувати її агентів.

Ант. Гірський.

Катастрофальний спадок цін.

З ріжних сторін краю повідомляють, що знижка на хліборобські продукти у Східній Галичині приймає катастрофальні розміри. На ярмарках можна купити корову за 75 зол., безрогу за 30 зол. Бараболю продають по 3—4 зол. за 100 кґ. Селянство позбувається масово худоби, передбачуючи дальшу знижку цін. А проте ціни мяса по містах не спадають.

Дайте моральну й матеріяльну поміч тим, котрі впали жертвою найвищого громадянського обовязку!

Господарське положення Польщі.

Опінія урядової установи.

Варшавський інститут для досвідів господарських конюнктур і цін оцінює ситуацію в Польщі песимістично. Відемні наслідки припинення золотової валюти в деяких державах проявилися швидко, утруднюючи конкуренційну боротьбу польського експорту та зменшуючи його відпорність. Рішуча політика вдержання бюджетової рівноваги вправді усуває небезпеку інфляції, однак підтримує пруження на грошевому ринку. Банки зменшили свою кредитову діяльність, одночасно зазначився натиск на Польський Банк. Загальний страх перед інфляцією причинюється до обмеження господарського життя й погіршує загальний стан виплатности.

Наслідком дефляційних процесів у Польщі і на світовому ринку ціни впали, а це унагляднило ще більше рух цін на вільному ринку, які обнизилися, і незмінених цін скартельованих. В жовтні виступила сильніша тенденція на збіжевому ринку. Зменшилися розміри промислової продукції у звязку зі слабим станом інвестиційної діяльности і передчасним закінченням сезону. Тільки в продукції споживчих дібр показалось сезонове оживлення, особливо в промислі ткальнім, шкірнім і одежнім.

Останній спадок цін безрог і труднощі будівельного експорту у звязку з важкою фінансовою ситуацією головних імпортових країн причинилися до дальшого погіршення рільних варстатів, а незначне поліпшення збіжевих цін відбилося незначно на загальній ситуації. Фінансове положення міст погіршилося, як видко зі зросту векслевих протестів.

Сезонові обороти в детайлічній торговлі побільшилися, особливо в монопольних, одежних і споживчих товарах. Темпо спадку імпорту припинилося, навпаки виступив понадсезоновий привіз.

Слід зазначити, що опінія варшавського інституту відноситься до конюнктури і цін головно у місяці вересні. В жовтні ситуація тільки погіршилася.

—o—

Перед конскрипцією.

Конскрипційний формуляр А.

Пишуть нам із Самбора: Конскрипційний формуляр А, пересланий маґістратові в Самборі для інформації, не містить запиту щодо народности, тільки щодо мови („поточней“, отже розговірної) і подає, що можуть бути вписані мови: польська, українська (русинська), російська (великоросійська), жидівська, німецька та інші. Не містить формуляр окремих рубрик для білоруської та литовської мови. Значить, мови: білоруська, литовська, чеська, ну, тай руська, якби хто останню помилково або утотожнюючи її з українською вписав, не будуть окремо счислювані, тільки кінцеве статистичне обчислення по громадах, повітах і воєвідствах подасть **загальну** скількість осіб, що говорять по руськи, білоруськи, литовськи, чеськи і т. п.

Небезпека такої конскрипційної процедури для нас очевидна. Подаючи руську а не українську за свою розговірну мову, несвідомі українські громадяни можуть причинитися до того що число українців у Східній Галичині може вийти з конскрипції менше від числа поляків, з чого урядові чинники і взагалі поляки не занехають витягнути відповідних консеквенцій. Між іншим право українців до автономії на основі закону з 26. вересня 1922 р. може виглянути з недостачі одної більшостевої української народности. Всі свідомі українці в краю, що мають особисті зносини з українськими народними масами, повинні поучити менше свідомих у чому діло, щоби баламутним подаванням своєї розговірної мови не пошкодили українській національній справі. Розуміють це добре москвофіли і вже аґітують по селах, устно та ґазетами, за вписуванням **русской** (або руської) розговірної мови, щоби таким баламутством пошкодити українцям.

—o—

Гітлєрівці ростуть у силу.

В німецькій Ангальтській республиці відбулися 26. ц. м. вибори до громадських рад і повітових соймиків. В порівнанні з останніми виборами до райхстаґу число гітлєрівських голосів упало на 75, місцями на 100 проц. Міщанські партії здесятковані. Деякий успіх мали коштом соціялістів комуністи. Вислід виборів, переведених останніми часами в поодиноких союзних державах Німеччини, стверджує, що гітлєрівці при евентуальних нових виборах до райхстаґу могли би подвоїти теперішнє число своїх мандатів. Разом з правими партіями гітлєрівці могли би розпоряджати абсолютною більшістю 290 до 300 мандатів.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 30. ЖОВТНЯ 1931.

ГАЛАКТІОН ЧІПКА.

Високо зайде.

(Видумана подія.)

До дверей установи „Праця і Сила“ хтось несміло застукав.

Возний Кавич перервав сортування писем і глянув зпоза окулярів на двері:

— Прошу!

Ввійшов молодий, бідно вбраний чоловік. Легенько замкнув двері і пристанув коло порога.

— Чи пан директор приймають? — запитав тихим голосом.

— А ви в якій справі?

— В особистій.

Возний оглянув молодого чоловіка і всміхнувся болючою усмішкою.

— Ви певно за посадою?!

— Так.

— Даремна справа, пане. В нас тепер редукція буде. Але про мене... Запитаю...

Вийшов і за хвилину впустив молодого чоловіка до свчтая святих „Праці і Сили“.

Молодий чоловік глянув з острахом у сторону дирекційного бюрка. За бюрком сидів шпакуватий пан, з добрим отвертим лицом і привітно всміхався до нього.

— Далеко менше грізний як возний...

В молодого чоловіка вступив дух. Не є так зле! — подумав собі і рушив від порога. Несміло, оглядаючись, але рушив.

— Будь ласка, сідайте! — сказав директор. — Ви в якій справі?

— В справі посади. Може знайдеться для мене якесь місце.

— На жаль, нема. Ми тепер стоїмо перед редукціями. Про якісь вільні посади і мови нема. Криза примушує нас стягнути пояс. Платні зідають товариство..

— Я не рефлектую на платню! — вставив несміло молодий чоловік.

— Якто?!

— Не рефлектую! — підтвердив і поправився на кріслі.

— Цікаво! — здивувався директор і глянув уважніше на петента.

Перед ним сидів молодий хлопець, може двацятилітний, з малими, сірими очима, що бігали неспокійно як дві зловлені мишки. Волосся прядівяного коліру, гладко причесане, тільки збоку спадала на чоло маленька закарлючка. Лице посипане веснянками, уста енерґійно затиснені, вузькі та синяві.

Не зробив доброго враження на директорі своєю появою, але пропозицією — дуже.

— Скажіть-же: Чому ви хочете працювати задурно?!

— Тому, що хочу мати добру практику. А ніде такої доброї практики не можу мати, як у „Праці і Силі“...

— Угум — гумкнув з задоволено директор.

— Для доброї практики кажете... Угум... І безплатно?! Цікаво!..

Хвилину задумався, потім встав і підійшов до молодого чоловіка.

— Добре! Згода!.. Зголосіться завтра до праці. Щось вам приділимо. Бувайте здорові

Молодий чоловік уклонився і вийшов.

На коридорі возний Кавич саме скінчив сортувати письма.

— А що? — запитав молодого чоловіка. — Правда, що нема?!

— Не так страшно! — відповів молодий чоловік мало не через плече.

— Бувайте здорові! — рушив пальцем капелюх і вийшов.

— Фі-і-і! — засвистав возний з дива і покрутив сивою головою. Той піде вгору.

— — — — — — — —

Минуло з того часу два місяці. „Праця і „Сила“ працювала і росла в силу як давніше і назагал нічого не змінилося. Та це тільки назагал. Коли було ближче приглянутися, то все таки деякі зміни зайшли..

До переддиректорської кімнати ввійшов шпакуватий, солідний громадянин.

— Моє поважання! — привитав чемно урядників і рушив у сторону дирекційної кімнати.

Вже був майже коло дверей, коли перед ним виріс якийсь молодий чоловік. Змірив старшого громадянина критичним поглядом і зміркувавши видно, що це невелика фіґура, запитав сухим тоном:

— Ви до кого?

— До пана директора.

— В якій справі?

— Це вже будьте ласкаві лишіть нам.

— Ні, ні. Прошу сказати. Пан директор тепер зайняті і не приймають. Як щось важного — я потім перекажу.

Знав усіх урядовців „Праці та Сили“, але цього собі не пригадував. Невжеж якийсь новий набуток, може закордонний „спец“, що відразу став заступником директора. Глянув на похилені голови сивих урядовців, потім на молоденького „спеца“ і з дива не міг вийти. Звідки той хлопчак такий мудрий взявся?

Старший громадянин змірив у свою чергу молодого чоловіка: звідки то нараз така шишка взялася?!

„Шишка“ далі відважно загороджувала дорогу до директорської кімнати.

Постоявши отак напроти себе: молодий чоловік і старший громадянин, обидва змінили поведінку. Молодий трохи змяк, а старший підніс голову.

— Отже, прошу сказати, хто ви, пане, і чого собі бажаєте? — спитав молодий.

— Я начальним директором „Розцвіту“ і бажаю собі, щоб ви вступилися мені з дороги! — відповів старший

Бояться української республики.

У звязку з манджурськими подіями провідні радянські кола сильно занепокоїлись зростом українського сепаратистичного руху на Далекому Сході, де над Амуром живе коло 500 000 українських кольоністів. „Комуніст" пише, що вже після революції 1917 р. уряд У. Н. Р. переговорював з японськими імперіялістами, маючи на меті відорвати Далекий Схід від Росії й утворити окрему українську республику зі столицею у Владивостоці. Тепер у звязку зі збройною інтервенцією Японії ті пляни на думку „Комуніста" стали знову актуальні. Свідчити має про це рух серед українського населення на Далекому Сході.

—o—

З манджурського кітла.

З Мукдену повідомляють, що тамошні японці числяться з можливістю нових воєнних ускладнень над південною манджурською залізницею. Підозрівають, що китайці дістають зброю й муніцію від більшовиків. Напади китайських ватаг на японців тревають дальше, так, що в останніх днях убито кількасот китайців. До Чан-чун відійшли сильні японські відділи, щоби зміцнити тамошню залогу. Наслідком цих ускладнень японська влада заявляє, що не зможе покинути Манджурії в часі, який означила Рада Союзу Народів.

Одночасно повідомляють з Нанкіну, що між китайським центральним урядом і Кантоном прийшло до порозуміння. Президентом держави замість Чан-кай-шека буде Чан-Саой, а міністром закордонних справ Чен. Чан-кайшек задержить команду всіх китайських збройних сил.

Після поїздки Ґрандія.

Гостина італійського міністра закордонних справ Ґрандія в Берліні викликала занепокоєння у французькій пресі, яка має теж на увазі становище Мусолінія в справі ревізії договорів. Мусоліні є згідний з американським сенатором Борагом, стверджують загально, а його міністр поїхав до Берліна, щоби сказати це Брінінгові. „Ля Репіблік" старається ослабити значіння італійсько-німецької приязни. Італія не в силі дати Німеччині найменшої допомоги, якої вона тепер потрібує, отже господарської й фінансової, хоч може помогти їй дипльоматично, евентуально й військово. Франція країна наскрізь мирна, але мусить держатися на осторозі. Якщо Гітлєр дійде коли до влади в Німеччині, будемо свідками обєднання двох націоналізмів і тісного союзу між ґенеральним штабом Гітлєрівців та штабом фашистів, а тоді світовий мир буде виставлений на поважну небезпеку.

Молодий чоловік відступив, але ображено надув губи. Не знаєте — мовляв — кого ви образили.

Виходячи з „Праці та Сили" старший громадянин спинився на хвильку коло возного Кавича.

— Щож там, пане Кавич?

— Біда, прошу пана. От у нас: редукції платень, брак грошей, кріза.

— Яка в вас біда, коли нових урядників приймаєте?!

— Ах, пан директор про того нового!

— Ага! Що то за один?

Возний оглянувся і шепнув директорові до уха:

— Він прийшов до нас на безплатну практику. Тиждень був смирний (до мене відразу ні, але що я — возний!), а по тижневі, то вже й до інших почав дутися. Скорше від усіх приходить, пізніше виходить і все тримає перо в руці. За цей місяць дістав уже платню, а кажуть, що на другий дістане підвишку.

— Він справді такий розумний?!

Возний Кавич махнув рукою.

— Де там, прошу пана директора... Але вміє собі порадити. Я вже тридцять літ служу, то щось знаю... Вміє робити рух. З кимнебудь не говорить, відразу починає дерти носа і всюди його пхає. Коли хтось прийде за інформаціями — то кличе до себе. „Ми подумаємо над тим" — каже. Або: „Я це перекажу дирекції". „Ми це вам залагодимо". „Маю враження, що з нашої сторони не будете мати труднощів".

— А директори? Урядовці?!

— Якось звикли і вже навіть самі, як хтось прийде, до нього відсилають. А до мене то все: „Кавич піде". „Кавич принесе". „Кавич вишле". Кажу вам, пане директор, — високо зайде... Слово даю, високо...

Ширіть наш часопис!

Свята „Рідної Школи".

РОГАТИНЩИНА.

Дня 27. вересня ц. р. відбулося ювилейне свято „Р. Ш." в місточку **Стратин**. Головною частю свята був ювилейний концерт, зложений з таких точок: гимн „Рідної Школи", святочна промова, яку виголосив делегат із Рогатина п. Микола Водонос, народні пісні: „Зашуміла ліщинонька", „Ой зійду я на могилу", „Над річкою, беріжком", „Прялаб же я куделицю". Деклямації про „Рідну Школу" виголосили діти: Володимир Весоловський і Анна Тичківська. Свято було уладжене заходом місцевого кружка „Р. Ш." при допомозі читальні „Просвіти". Почин до уладження свята дав голова кружка п. Антін Януш. Співав мішаний хор під орудою п. Миколи Макушака. До уладження свята причинилися ще громадяни: Весоловський Михайло, Поплавський Теодор, Тичківський Ілько. Чистий дохід у сумі 14 зол. передано на „Рідну Школу". На святі було трохи молоді, старших майже зовсім не було. Стратин, колись значне місто, що мало свою Ставропігію, друкарню і т. д. нині представляє сумний вид малого занедбаного місточка, в якому парить темнота, несвідомість та байдужність до народніх справ. Над цим треба би застановитися місцевим свідомішим одиницям та взятися до освітньо-культурної праці свого місточка, щоби привернути його давне значіння і його славну традицію.

Дня 27. вересня ц. р. відбулося ювилейне свято в **Бабинцях Долішніх**. Співав хор студентів із Рогатина під орудою п. Василя Кривоуса, учителя „Р. Ш.", який був ініціятором цього свята. Реферат про значіння „Рідної Школи" виголосив п. Петро Самоверський. Деклямації про „Рідну Школу" виголосили учениці „Р. Ш." Олеся Антоневич і Софія Гелей. Чистий прибуток у сумі 12 зол. передано на „Рідну Школу". На святі була приявна переважно молодь, старше громадянство тільки в незначному числі.

Тогож дня відбулося ювилейне свято „Р. Ш." в селі **Данильчу**. На програму зложилися хорові точки, які відспівав місцевий мужеський хор, деклямації присвячені „Рідній Школі" та гуртова інсценізована деклямація „Каменярі", яка викликала незвичайно гарне враження на приявних. Реферат про значіння „Рідної Школи" виголосив п. Гавриляк Володимир. З причини поганої погоди громадянства на святі було небагато і то в більшості молодь; із старших громадян було всього 28 осіб. Чистий прибуток в сумі 24 зол. призначено на „Рідну Шк." З нагоди ювилейного року „Рідної Школи" старшина місцевого кружка „Р. Ш." порішила засадити памяткове дерево на площі коло читальні „Просвіти". Хай це послужить гарним приміром для інших громад.

Дня 4. жовтня ц. р. відбулося ювилейне свято „Р. Ш." в селі **Чесниках**, уладжене заходом ювилейного комітету на чолі з місцевим парохом о. Вітошинським. Комітет складався з членів місцевого кружка „Р. Ш." і членів виділу чит. „Просвіти", який разом із головою, п. Сеневом Степаном, взяв діяльну участь в уладженні свята. Співав мішаний і мужеський хор під орудою п. Михайла Журавінського, який вложив багато праці коло підготування концертових точок. У програмі були такі хорові точки: „Заквітчали дівчатонька стрільцеві могилу", „Чи є в світі", „Ой пряду, пряду", „Ой зацвила черемшина", „Ой зійшла зоря". Деклямації про „Рідну Школу" виголосили діти: Стефанія Парута, Евгенія Шеремета і Богдан Шеремета. Крім цього діточий гурток відіграв діточу виставку п. з. „У страха великі очі". На святі промовляли делегати з Рогатина, п. Микола Ромах і п. Микола Водонос. Чистий дохід в сумі 12 зол. 30 сот. передано на „Рідну Школу". Вражала цілковита відсутність старшого громадянства на святі. Таке саме є й по інших громадах. Молодь жалується, що їх батьки мов заклялі відтягаються від читальні і від усякої культурної роботи. Це обяв дуже нездоровий і над цим повинніб застановитися наші компетентні чинники.

Боротьба за Ціцікар.

(Від власного кореспондента.)

Харбін, 17. X. 1931.

Боротьба двох китайських армій за володіння Ціцікаром іде все більш у напрямі перемоги орґанізації влади ген. Чан-хай-пиня, котрий має своєю базою м. Таомань-фу, що лежить на залізниці Сипингай-Таоманьфу-Ціцікар. Великі склади ріжної амуніції та боєвих засобів дають йому можливість легко розвивати свій наступ.

Треба завважити, що ціцікарська провінція (по китайськи вона називається Хойлунцзянською провінцією) довгі роки жила своїм окремим життям, дуже відрубним від решти частин Манджурії, при чому на чолі її стояв кит. генерал У, що заложив багато ріжних комерційних орґанізацій у краю, як млини, залізниці, провінціяльний банк, мав крамниці й інші торговельні та фінансові установи, що мали також і свої власні гроші, котрих в ніякій іншій частині Манджурії ніхто не брав.

Цей банк Кван-син-гун-си був на половину власністю ґенерала, а решта акцій була в руках урядовців та рахувалась номінально маєтком провінціяльного уряду. Банк випускав свої гроші, т. зв. „дяо", паперці, вартість котрих що-року падає все нижче; тепер іде ок. 1240 дяо за місцевий долар, котрий має вартість 15 ам. центів. А був час, коли дяо коштувало 15—20 копійок золотом.

Все сільське населення краю купує і продає тільки при помочі дяо, а долар має розповсюдження по лінії східно-китайської залізниці та у великих містах. Цей банк друкував напротязі десятиліть свої дяо, а коли їх вартість дуже упала, він почав випускати і доляри. Правда, за розповсюджування цих долярів влада наложила арешт, але генерал не хотів рахуватися з цим розпорядком і робив у себе, що йому подобалося.

Після нападу на потяг, в котрому він їхав разом з маршалом Чан-цо-ліном біля Мукдену у 1926 р., він згинув, а посаду генерал-губернатора Хайлунцзяна заняв новий ген. Ван-фу-лін. З переходом молодого маршала Чан-шуе-ляна до Пекіну, виїхав туди і ген. Ван-фу-лін, де його й захопили події останнього часу.

За ці останні роки він збудував три нові залізниці і збільшив кількість свого війська, що дало йому можливість мати якусь силу в розмовах з урядом і панувати настільки кріпко в Хайлунцзяні, що не було сили його зліквідувати, поки не почалось монгольське поширення біля Хайлару і не перекинулось зе центральних місцевостей Солуня та району Жехе. Там стали купчитись перші частини військ ген. Чан-хай-пиня.

Кілька днів тому ці частини стали підступати до м. Ціцікара і місцеві військові та адміністративні китайці, зібравшись, постановили прохати ген. Чан-хай-пиня увійти в місто так, щоб ніякого бою не було. Місцеві війська вийшли з міста, а нові почали підходити, коли несподівано прийшла телеграма від ген. Ван-фу-ліна, що він відрікається від генерал-губернаторства і передає свої повновласти ген. Ма, що в той час командував військами міста Сахалян, яке лежить на березі р. Амур, проти радянського міста Благовіщанськ.

Цей ген. Ма ще ні разу не був у боях, а тому, будучи дуже амбітною людиною, заявив телеграфічно, що піде війною на ген. Чан хай-пиня і м. Ціцікар йому не віддасть.

Японці та корейці, що жили в тому місті, за кілька днів покинули Ціцікар і прибули до Харбіна. Получення телефонічне і телеграфічне з Харбіном перервалось, бо воєнне командування розвалило два невеличкі мости, підступаючи до Ціцікару (серіозних військових саперів у китайців нема). А ген. Чан-хай-пинь потрохи збирає свої війська та готується до бою... Китайці біжать до Харбіну, але сама лінія китайсько-східної залізниці, що проходить 20 кільометрів від міста і має стацію тої самої назви, працює правильно і нема ніяких побоювань, що рух її потягів може перерватися.

Японські аероплани знов почали свої розвідки над Харбіном, а також над Ціцікар і вздовж лінії сх.-кит. залізниці.

Гірінський уряд (старий) цими днями переїхав до Харбіна і заняв для себе мешкання центральної контори харбінської електричної стації та трамваю, що є власністю адміністрації гірінської провінції.

Таким чином Харбін має тепер чотири уряди: старий, персоніфікований нач. поліції нового Мукдену — головного начальника району, гірінського уряду та ген. Дин-чао, як урядовця Нанкіну. Але в житті міста абсолютно цього не помітно, як не рахувати вартости місцевого долара, що змінюється мало не що-години.

Саме тепер я отримав відомість, що ген. Ма вчора вечором прибув до м. Ціцікар в супроводі двох радянців-воєнних радників. Ваш кореспондент говорив з цього приводу з одним представ-

ником харбінської японської установи, голова котрої заявив:

— Так, ми маємо відомости про те, що ген. Ма прибув у Ціцікар і що з ним приїхали два чужинці-радники, але якої це держави представники, я, як урядовець, не можу вам сказати. Мені здається, що ця відома держава, яка пильно слідкує за подіями в Манджурії, має бажання піддтримувати ці сахалянські групи, маючи надію, що з часом можна буде перетворити ці події в „соціяльну революцію"... Адже місцеві комуністичні експозитури вже робили заходи під гаслом „совітів у Китаю" без Гоміндану та ріжних кольорів генералів.

— Сьогодні, як вам відомо, до міста прибув японський консуль м. Ціцікар і з ним два представники південно-манджурської залізниці, що там жили; в місті тепер не залишилось ні одного японського піддавого, окрім одної японки, що вийшла заміж за китайця і стратила своє підданство.

На цьому японський представник закінчив свою бесіду.

Японська політика щодо Китаю зясовується такими чотирма точками: 1) Зліквідувати раз на завжди всі протияпонські рухи в Китаю та бойкоту японських товарів і тим покласти добрі підвалини до мирних та приятельських відносин з Китаєм. 2) Добитись признання та забезпечення того, щоб японські піддані мали спокійне життя на території Манджурії та Монголії і мали можливість займатись ріжнородною економічною працею та разом з іншими чужинцями трудитись над розбудовою місцевого економічного й культурного життя краю. 3) Добитись від Китаю забезпечення потрібного поважання та точного й непохитного виконування договорів, зокрема, тих, що закріплюють права та привилеї, що їх добула Японія. 4) На завжди закінчити агітацію і всяку пропаганду, що має в собі хитрощі та злобу, спрямовані проти Японії та добросусідських і приятельських звязків із нею.

Американська слідча комісія у складі трьох осіб, на чолі з харбінським амер. консулем п. Хенсоном та його помічником віцеконсулем п. Ліліестромом, знаходиться тепер біля Ціцікара, закінчивши свою розвідку біля Мукдену та в Чінчжоу.

Микола В. Самойлович.

1 листопада ц. р. здержимо висилку „Діла" П. Т. Передплатникам, які мимо упімнень, досі не вирівнали своєї передплати.

Ґранді виїхав до Риму.

Берлін, 28. Х. *ПАТ*. Міністр Ґранді виїхав учора в 10. год. вечором разом із жінкою та урядниками італійського мін-ства закорд. справ із Берліна до Риму.

Вибухові матеріяли на кордоні Чехословаччини та Румунії.

Ужгород, 28. Х. *ПАТ*. Близько румунської місцевости Валеа-Вікалюй близько залізничого шляху найшли 8 пачки екразиту. Румунська поліція арештувала двох чехословацьких громадян-туристів. Арештованих під замітом пляновного замаху на поїзд відіслали до Букарешту. Непотверджена поголоска вказує, що поліція знайшла у одного з арештованих вибухові матеріяли. Обвинувачі відмовляють всяких пояснень і зізнань.

Враження слів Борага.

Брюкселя, 28. Х. *ПАТ*. Католицькі денники приняли з обуренням вислів сен. Борага про потребу ревізії версайського договору. Денники закидають Злуч. Державам, що вони не визнаються в европейській політиці.

МАРШ. ПІЛСУДСЬКИЙ ВЕРНУВ ДО ПОЛЬЩІ.

Львів, 28. Х. Марш. Пілсудський виїхав зі Львова до Варшави в год. 0.30 після півночі.

Букарешт, 28. Х. ПАТ. Марш. Пілсудський виїхав сьогодні до Варшави. На залізничій стації пращав його премієр Йорґо, мін. закорд. справ Гіка та мін. війни Стефанеску.

СПРАВА КОНФІСКАТ.

28. жовтня на засіданні сойму ППС поставила внесення, щоби уряд припинив конфіскати звідомлень із берестейського процесу львівською та варшавською цензурою.

Загальні висліди анґлійських виборів.

Льондон, 28. Х. 1931. Вчора відбулися спокійно вибори в Анґлії. Густа мрака, що залягла над Льондоном і середущою Анґлією поменшила значно число голосуючих виборців. Голосування тревало від год. 8. рано до 16. вечором, у промислових округах від 7.—17. год.

Несподівана побіда консерватистів викликала здивування серед політичних кругів. Велика радість і гордість з осягненої побіди консерватистів розчарувала членів Лейбур Парті в їхніх сподіваннях. Денники, які сприяють урядові витають побіду консерватистів і називають її побідою здорового та сильного уряду.

Розміри перемоги консерватистів надзвичайні. Всі рахувалися з тим, що Лейбур Парті може втратити у виборах найвище 100 мандатів, тимчасом доси одержала вона ледви 23 мандати, а з дальших 145 мандатів може ще одержати найвище 50 мандатів. Таким робом невдача Лейбур Парті знищила доробок партії за 13 повоєнних літ, завернула її до стану посідання з 1918 р.

Програна Лейбуристів не тільки в підсумках чисельних вислідів, ще більше пізнати її з факту, що до парляменту не вибрали доси ніодного з керманичів. Навпаки втратили свої мандати майже всі члени бувшого уряду: провідник партії б. мін. закорд. справ Гендерсон, б. мін. внутрішніх справ Кляйнс, мін. війни Шов, мін. фльоти Александер, мін. війни Ґрінвуд, мін. освіти Лісмавт, б. мін. освіти Тревеліян, мін. праці Бонфільд, мін. гром. опіди Робертс, мін. звязку Морісон і мін. скарбниці Льоренс, провідник парляментарної репрезентації Лейбур Парті Гіст, през. екзекутиви Лятам, делегатка до Союзу Народів Гамільтон, денникарка Вількінсон, дорадник радянського центросоюзу Вайс, керманичі професійних спілок Тілет і Гейкук і багато інших.

Найбільше болюча для Лейбур Парті втрата мандатів Гендерсона, Кляйнса та Ґрінвуда. Гендерсон і Кляйнс були офіц. Керманичами Лейб. Парті, а Ґрінвуд мав стати ґен. секр. партії, — мозком Л. Парті. З доси вибраних міг би стати керманичем одинокий Кріпс. Покищо невідомо, яка доля зустріне Ґрагама, б. мін. торговлі, Фронсона, б. льорда приватної печатки, які моглиб теж обняти кермуючі становища в партії.

Із групи Мекдональда вийшли покищо чотири посли, між ними є б. мін. кольоній Томас. Із нетерплячкою вижидають вислідів із округи Мекдональда, сподіються, що він задержить свій мандат.

Вістки, які приходять із поодиноких округ і дрібничкова перевірка дотеперішних виборчих вислідів показує, що уряд народної консолідації може одержати майже 520 мандатів. Таким робом уряд здобув би величезну більшість 450 голосів. Це булаб наймогутніша більшість у політичних анґлійських відносинах, остання більшість лібералів у 1832 р. виносила 370 голосів. Самі консерватисти здобудуть близько 450 мандатів, себто більшість самих консерватистів 300 голосів у відношенні до інших партій.

Провідник лібералів Самуель одержав мандат, а також Чемберлен.

Доси не одержав мандату ні-один представник комуністів.

ОСТАННІ ПІДСУМКИ АНҐЛ. ВИБОРІВ.

Льондон, 28. Х. ПАТ. На загальне число 615 мандатів оповіщено висліди з 601 манд. Останні 14 належали до урядових партій і при них остануть.

Консерватисти мають 467 мандатів, лібера ли з офіційним прапором під кермою Самуеля, разом з Льойд Джорджем і його прихильниками 45, група Сімона 24, група народних соціялістів Мекдональда 13, всі проурядові партії мають 549 мандатів. Опозиція має за собою 49 послів Лейбур Парті та 3 незалежних соціялістів.

Лейбур Парті втратила 234 мандати, консерватисти здобули 207 нових мандатів.

—o—

ОСТАННІ ВІСТИ

СПРАВА АВТОНОМІЇ В АДМІНІСТР. КОМІСІЇ.

28. жовтня на засіданні адміністраційної комісії сойму пос. Недзялковський зреферував внесення ППС. у справі признання автономії для земель у Польщі, на яких живуть українці. Референт просив відложити засідання та відіслати справу до спільної конституційно-адміністраційної комісії.

Пос. Римар (Кл. Нар.) зголосив внесення, щоби над справою перейти до ден. порядку.

Пос. Верчак (Кл. Нар.) старався доказати, що внесення не має історичних основ. Українці ніколи не виявили держ.-творчих здібностей, а підчас походу на Київ зовсім не дали доказу, що хочуть бути незалежними.

В імени Українського Клюбу промовляв пос. д-р **Баран.** Він м. ін. сказав, що українці не мають причини не вірити в добрі інтенції авторів проєкту та не відмовляють доброї волі й найліпшої інтенції законові про автономію для українців у Польщі, який є тепер на денному порядку нарад комісії в напрямі розвязки дуже замотаної української справи в Польщі. Признаю, що той проєкт уважають поважною теор. спробою розвязки того питання. Та разом із авторами несення ми сгідомі того, що внесення це в теперішній дійсности має маніфестаційний характер як внутрішній так і зовнішній. Польська політ. дійсність навчила нас як польські держ. мужі та відповідальні керманичі держ. корабля не виконують у відношенні до нас навіть постанов закону, ухвалених польською зак. установою. Тепер у Польщі мають владу ті, які мають абсолютну більшість у зак. установах і ті чинники, які старалися розвязати українське питання відомими методами т. зв. пацифікацією в осені м. р. Ті чинники касують останки прав, що їх мало за австр. часів самоврядування Сх. Галичини. У таких умовинах не можна мати ілюзій щодо можливости здійснення проєкту закону про автономію. Не значить воно, що не хоче тієї справи трактувати поважно. Самої ідеї нац.-терит. автономії як гарантії розвитку нац. життя українців супроти тих політ. умовин не відкидаємо, тимбільше, що міжнародні трактати накладають на Польщу обовязок заспокоїти нац. потреби українського народу в згаданій формі. Тут заявляємо, що ми все домагалися й домагаємося та будемо домагатися від польської держави, щоби виконувала міжнародні зообовязання. Колиж би проєкт закону став предметом подрібної дискусії, заявляю, що трактуватимемо його річево та будемо зголошувати поправки конечні на нашу думку.

Пос. Здз. Стронський заявився проти внесення ППС. і рівночасно заявляє, що уряд приготовляє самоврядний закон, який відповідно управильнить справу польського й українського населення. Тому теж зголошує внесення відкинути соц. внесення.

В голосуванні соц. внесення відкинули. Пос. Недзялковський зрікся реферату та віддав його пос. Здз. Стронському. Пос. Недзялковський зголосить соц. внесення як внесення меншини.

—o—

Берестейський процес.

У третьому дні розправи переслухували обв. **Прагера.** Він каже, що ця лава обвинувачених не повна. Вона розсаджує мури тієї палати та виходить далеко поза мури міста на всю державу. Це, що закидують обвинуваченим, то патріотична праця. ППС. ніколи не йшла на шлях насилля. Підчас травневого перевороту обвинуваченого малощо не вбило 12 напасників. Мету свою краківський конгрес осягнув, бо звернув увагу президента держави, що треба розвязати сойм. Обвинувачений не брав участи в краківськім конгресі, всеж його арештували. Пояснює собі це так, що його арештували за парл. працю.

Опісля обор. **Новодворський** в заяві каже, що хоч у суді приготовлено лавки для журналістів, то їх звіти в пресі сконфісковано. Просить президента, щоби на будуче свобода слова преси не зазнавала труднощів.

Предсідник відповідає, що сойм бодай покищо є поза компетенцією в тій справі.

З черги зізнавав **Цьолкош.** Він каже, що ППС. розуміє демократію як шлях до влади для народу. З того шляху ніколи не зійде. Центролів не мав потреби робити революції. Проти кого мав би її робити- Чи проти себе самого, що був у більшости. Більшість могла повалити уряд і повалила двічи: уряди Світальського та Бартеля. Суспільність зрозуміла, що з поваленням уряду в соймі справа не вирішиться. Уряди приходили й відходили. Змінювалися, одначе були такі самі. Партії зрозуміли, що є ще президент, який може відіграти рішаючу ролю.

Дальше зізнавав обв. **Вітос** (Пяст).

Він завертає своїми спогадами до творення польської держави та народин державно-творчої думки серед широкого польського громадянства. Опісля переходить до т. зв. травневого перевороту і пригадує собі, що частина членів Пяста попирала марш. Пілсудського, а сам він (Вітос) присилав до маршала свого представника з проханням, щоби перебрав владу у свої руки. З черги обговорює краківський процес і останні вибори. Після перерви зізнавав обв. **Кернік.**

Всі обвинувачені, які зізнавали цього дня не почуваються до вини та покликуються на програми своїх партій, які не признають насилля засобом політичної боротьби.

Після гостини Ляваля у Вашинґтоні.

Вашингтон, 28. X. ПАТ. Урядові круги стверджують, що поголоска — про поїздку през. Гувера до Парижа на прохання Ляваля — неправдива. Премієр Ляваль намовляв на таку поїздку сен. Борага, який покищо призадумується над тою справою і покищо не постановив виїхати до Франції.

——o——

Більшовицькі війська на кордоні Манджурії.

Токіо, 28. X. ПАТ. Міністерство закордонних справ поручило японському амбасадорові в Москві висловити занепокоєння Японії у звязку з пересуненнями більшовицьких військ на кордоні Манджурії.

——o——

З життя краківської У. С. Г.

Краків, 20. жовтня 1931.

I.

Шкільний рік у мурах краківського університету розпочався з днем 10. ц. м. „Українська Студентська Громада" побільшилася новими рядами молоді, що поволі чи поневолі зайшла аж сюди по науку.

Зараз після отворення шкільного року відвідала в неділю 11. ц. м. краківську Студ. Громаду д-р С. Парфанович, яка приїхала тут як делеґатка львівського Т-ва „Відродження" на X. Польський Протиалькогольний Конґрес, що відбувся в Кракові в днях 11., 12. і 13. ц. м. Д-р С. Парфанович виголосила при цій нагоді тогож дня в год. 7. веч. інформаційний реферат про протиалькогольний рух та його значіння для українського громадянства. Прелеґентка завізвала горячо студ. молодь ставати численно у ряди тверезих робітників, що працюватимуть опісля на шляху морального й матеріяльного оздоровлення української нації.

Реферат п. д-р Парфанович був дуже на часі і віримо, що він не проминe безслідно між краківським студентством. Свідомість шкідливости алькоголю й нікотини кріпшає у всіх народів з кожним днем, а число алькоголиків і курців помітно меншає. Ми безперечно вже є на шляху до тої епохальної хвилі, коли то тверезість буде нормальним явищем, а дурман — чимсь виїмковим.

II.

Щодо університетських студій, то українське краківське студенство зробило, в порівнанні з іще недавніми часами, великий крок вперід. Помічається вже ясне зрозуміння того, що головне завдання студента чи студентки — вихіснувати як можна найкраще увесь час університетських студій в напрямі здобуття якнайкращого фахового знання.

Досі наша молодь приходила в університетські мури з тою думкою, що після „мозольного ґімназійного куття" відпочине тут і заживе самостійним життям. І справді. Переважаюча частина нашої новоприбуваючої молоді відпочивала, потішаючи себе тим, що двійок тут не дають, а до кінця року далеко. Колиж зближався час передіспитовий і треба було взятися до книжок, то щойно тоді наш студент чи студентка переконувалися, що ґімназійне кування в порівнанні з теперішньою працею — дуже незначне зусилля, кішла тоді вичерпуюча акордова праця, що в переважаючій більшості кінчалася репробуваннями чи поправками. Дещо краще було на вищих роках студій, але й там справа малася далеко не так, як вона моглаб стояти.

Тому з приємністю треба підкреслити, що українське крак. студентство починає ставитися до науки поважно. Свідчать про це оповістки про всякі інформаційні сходини, де старші студенти дають вказівки молодим товаришам, як учитися, які головно виклади треба використовувати та як готовитися до іспитів. Краківська „У.С.Г." складається з цілого ряду фахових секцій, як прим. правників, медиків, істориків, рільників і т. д. Задачею всіх тих секцій є в першій мірі виробляти у новоприбуваючих товаришах любов і повагу до наукової праці, вказати їм відразу, що їх чекає тут трудне завдання. Вчімся здобувати наші дипльоми не під кутом пізнішої особистої чи родинної вигоди, але під кутом добра цілої нації. Її науки, її культури!

Поза науковими студіями нашому студенству полишається ще досить вільного часу на здобування громадської самоосвіти. Завдання нинішнього студента полягає не на самій тільки науці, але й на позашкільній підготовці до пізнішої громадянської праці. На чому полягає ця підготовка і як краківське студентство в тім напрямі працює, — про це кілька слів іншим разом.

Мр. Юліян Поплавський.

——o——

НОВИНКИ

— **Евген Говикович веде свою робітню футер у Львові, вул. Домініканська 4. Тел.** 67-54. 404 23—?

— **Чергова конфіската „Діла".** Вчорашне число (243) „Діла" сконфіскувала цензура за три місця у звідомленні з берестейського процесу на ст. 4. Це 60-а з черги конфіската „Діла" у цьому році.

— **Спортово-Лікарська Порадня Українського Гігієнічного Товариства у Львові** повідомляє нашу спортову молодь і передовсім Українські Спортові Клюби, що з днем 2. листопада 1931 р. розпічнуться спортово-лікарські обслідування з таким порядком: 1) для мущин: понеділок і субота — год. 7—9 веч.; середа — 3—5 попол.; 2) для жінок: вівторок — год. 4—6 попол. у домівці Порадні Матерей, вул. Ходоровського ч. 15. (напроти Цитаделі).

— **Виділ філії Т-ва „Просвіта" в Ходорові** скликує на нараду членів Виділу читалень та свідомих громадян Ходорівщини на дуже важну просвітну нараду, яка відбудеться 11. листопада ц. р. в 10. год. передпол. у салі „Нар. Дому" в Ходорові.

— **З львівської хроніки.** При вул. Замарстинівській викрила поліція вілливарню 5-золотових монет. Під замітом виливання фальшивих монет арештувала 5 осіб.

— **З краєвої хроніки.** Ріка Стрий прибрала на 2.35 м. У Климцю повінь зірвала мости, у Крушельниці забрала матеріял до будови мостів. — Під замітом обманства арештували Дмитра Сеника з Брюхович. — У Самборі почався наглий суд проти Степана Щурка й Антона Холяви з Волянки за вбивство Івана Островського. — К. Снопкова з Заріча, мостиського повіту, арештували під замітом підпалу. Недавно згоріло в Зарічі 7 будинків варт. 25.000 зол. Перемиський прокуратор зажадав поставлення Снопкова перед наглий суд. — У Білявій, дрогобицького повіту, зачадилися три особи. Померла 18-літня Анна Стецикова і її 4-місячна донька.

— **По широкому світі.** Сенат республики Чіле вирішив поставити перед суд президента Ібанеза під замітом нарушення конституції. — У Анґорі закінчилася нарада представників балканських держав. Ухвалили мирові міждержавні суди для балканських держав.

— **З царства фільми до монастиря.** До Домініканського монастиря під Гренобль у Франції вступила талановита фільмова артистка Зузанна Дельорм. Перед роком грала вона в фільмі з монастирського життя й тоді почула покликання стати черницею.

— **„Добра реклама — половина успіху.** Лі Гарди з Елістон, стейту Нюджерзі Зєд. Держав, винайшов скло видержливе на крісові кулі. Не було фабрикантів, які хотілиб жертвувати потрібні капітали на виробництво відпорного скла. Підприємчивий винахідник станув за ослоною шиби й позволив до себе стріляти. Шиба видержала барабанний обстріл з револьверів і крісів, а того самого дня підписали з винахідником корисні умови фабрики авт і скла.

— **„Кармен" в Китаю.** У Тієн-тссін у Китаю виставив театр перерібку опери „Кармен" у справді „китайській" перерібці. „Кармен" є прачкою дон Джозе — вуличним торговцем, торреадор Ескамільо — штукарем, що поликає мечі. У закінченню штукар убиває свого соперника, а опісля ликає власний меч і гине. „Кармен" здобула успіх серед китайських глядачів

— **У кількох словах.** Розбурхане море затопило біля Ґенуї кілька рибальських човнів. — Біля Тідворт (Анґлія) вударилися у воздусі два військові літаки. Три летуни згинули. — Під замітом шпиґунства сидів у більшовицькій тюрмі в Москві швайцарський письменник Герман Курц. — Суд у Любеці призвав нешкідливою протичахотину суровицю Кальмета. — На французьких університетах було в минулому році 15.000 слухачів-чужинців. — Ґанді зрікся заплати за запис його промови на ґрамофоновому кружку „Колюмбія". — У Відні висвітлюють кіна фільму, в якій „герой" замахів під Ютеборґом і Бія Торбадь грає головну ролю. — Міська рада Царгороду вирішила, що шоферами можуть бути лише жонаті. — Майор Пабст, відомий б. старшина австрійської Гаймвери, заснував у Берліні видавництво військових споминів. — У Зєдинених Державах є 4,283.753 неграмотних, себто 4·3 проц. населення.

— **Тисячі тих, що терплять на ревматизм і подаґру** висказало своє признання для незвичайної успішности ділання Тоґалю. Коли інші засоби показались невдатними, Тоґаль дав надсподівано добрі успіхи. Нешкідливий для серця, шлунка й інших орґанів. Тому купіть негайно в найближчій аптиці Тоґаль. — бо нема ніного ліпшого. Ціна зол. 2·—. 1931

— **Урядовий стрій для пп. суддів і прокураторів.** Згідно з розп. Мін. Справедл. з дня 25. червня 1929 р. доставляє фірма Віттельс, текстильні склади у Львові, вул. Рутовського ч. 7. Тоги і берети з чорного канґарну, крою означеного законом, за ціну зол. 157.—, даючи при цьому догідні умови сплати. — Замісцеві замовлення виконуємо, коли дістанемо міру; замовляючим даємо щодо неї відповідні вказівки. 577 3—?

Подяка.

Невблаганна — зловіща доля зломила молоде життя бл. п. **Мирона Гаврисевича** і забрала на віки найліпшого, найдорожчого і ніколи незабутого Мужа, Батька, Сина і Брата. Прибиті тяжким, безмежним горем — складаємо цією дорогою щиру і сердечну подяку усім Тим, які не покинули нас у нашому тяжкому горі і поспішили з поміччю та дружньою прихильністю у хвилинах великого болю.

Зокрема щиро дякуємо Вп. Мец. д-рові Глушкевичові, Вп. Проф. д-рові Студинському, Вп. дир. Сінгалевичові і Вп. дир. Р. Пашківському за їх приятельське і незвичайно щире відношення до Покійного та піддержування нас у цьому страшному горі. — Складаємо також щиру подяку Високопреподобному О. Семчишинові за провід у похоронах і Всч. священикам о. Прелатові Пісецькому, о кап. Туркевичові, о. д-рові Лабі, о. д-рові Костельникові і о проф. Ладі за участь у похоронах. — Зокрема щиро дякуємо Вп. П-ву проф. Студинським, П-ву д-р Тисовським, цілій Родині Вп. П-ва Туркевичів, Вп. проф. Хоновій (з Тернополя), Вп. П-ні Славці Темницькій, Вп. П-ву Ґрісам, Вп. дир. Ковтунюковій, Вп. радниковій Леонт. Левицькій, Вп. П-ні Авдикович-Глинській, Вп. дир. Корінцевій, Шан. Виділові Укр. Ліґи М. і Св., д-рові Станиславові Старосольському, д-рові І. Німчукові, д-рові В. Бачинському, Мец. д-рові Р. Перфецькому, П-ву Інж. Павликовським, держ. секр. О. Пісецькому, Впр. о. Пиндусові і всім іншим численним Приятелям з краю і закордону, які особисто або письменно своїм щирим співчуттям принесли нам розвагу у безмірі нашого нещастя. — Також сердечно дякуємо Вп. д-рові Федакові, Вп. дир. Заячківському, Вп. дир. Солухові, Вп. П-ні Панькевичевій, Вп. редакторові Голубцеві, П-ву Мец. Терлецьким, Мец. д-рові Мальцові, П-ву Мец. д-р Розенкранцам, П-ву Єґерам, Мец. д-рові Фруксові, письменниці М. Казецькій, П-ву дир. Гільдебрандам, П-ні Інж. Цітроновій і всім іншим, які своєю присутністю у похоронах виявили своє щире відношення до Покійного.

Зокрема щиро дякуємо Т-ву „Бандурист", що не зважаючи на труднощі у повідомленні своїх членів — своїм хором взяли участь у похоронах.

Непотішені в тяжкому горі

743 **Жінка, Син, Мати і Рідня**

З судової салі.

Б. Кравців і 13 тов. перед львівським судом.

(Осьмий день розправи.)

Сьогоднішній день ніяк не прояснив загальної ситуації у цьому процесі.

Для відміни сьогодні зізнавали свідки дотично поодиноких обвинувачених з першої лавки, передовсім Кравціва, Пеленського та Чуловського. Цей останній сидів і скучав цілий тиждень. Весь цей час ніхто його нічого не питав, позатим, що на початку відповідав на закид з акту обвинувачення, а саме, що був кольпортером „Сурми" на городецьку дільницю у Львові. Тоді заперечив цьому, а про „Сурму", яку тоді найшли у нього, сказав, що її підчас ревізії хтось підкинув.

Сьогодні зізнавали поліційні свідки, що переводили ревізію в Чуловського перед його арештуванням. Ці свідки це Крукерек і Вісьневський, поліц. аґ. та пост. Плішко і Жиґала, які були підчас ревізії в обв. Чуловського та найшли тоді „Сурму". Цікаво, що взяті в перехресний вогонь питань оборонців, ріжняться між собою при описуванні обставин, серед яких найдено „Сурму". Обв. Чуловський заявляє, що йому „Сурму" хтось підкинув.

При зізнаннях цих поліційних свідків діються цікаві сцени. Деякі обвинувачені як Дачишин, Андрущак, Качмарський закидують деяким з них, передовсім Вісьневському побої, подаючи докладну дату, одначе свідки заперечують це.

Підчас зізнань постер. Жиґали обв. Дачишин запитує його чи памятає ту сцену, коли він лежав в карній келії, а свідок прийшов змінити йому постіль. Коли свідок побачив, що цей лежить майже непритомний, сказав такі слова: „Пан кона, пан умера".

Предсідник ухилює це питання як таке, що не має нічого спільного зі справою.

Вже після виходу свідка зі салі д-р Глушкевич ставить внесок, щоби всеж таки це питання допустити. Внесок свій докладно обґрунтовує.

Предсідник годиться і свідка Жиґалу завертають.

На повторене питання Дачишина свідок пригадує собі, що Дач. мав перерізану руку, з котрої кров залляла весь сінник. Та чи говорив слова: „Пан кона" і „пан такі збіти, же ледво дише", цього собі не пригадує.

Свого роду атракцією мали бути зізнання комісара поліції Федунішина, спеца від політичних українських справ, покликаного на цю [illegible]

праву в характері свідка проти обвинувачених з першої лавки. На запит предсідника, що може сказати про протидержавну роботу Кравціва, Процишиніе, Матийціва, Чуловського і Пеленського, свідок каже, що про Матийціва і Чуловського не має ніяких відомостей, зате має такі про інших обвинувачених, передовсім про Кравціва і Пеленського. Про першого знає, що його ціла політ. діяльність основувалася на ідеольогії ОУН, яка свою плятформу приняла на конґресі у Відні. Щоправда, Кравців на тому конґресі не був, та вдержував взаємини зі закордонними комами ОУН.

Про визначну ролю Кравціва в підпольній організації знає з вісток, одержуваних від внутрішнього „виводу". На численні запити оборонців, щоби подав кілька конкретних доказів з цієї діяльности обв. Кравціва, свідок заслонюється урядовою тайною, яка не позволяє йому розкривати людей, що тайком подавали йому інформації. Всежтаки на вперті домагання обор. д-ра Ганкевича свідок подає як примір, що обв. Кравців на попередніх процесах удержував контакт між обвинуваченими і світом.

Той закид простує Кравців кажучи, що тільки одним процесом цікавився ближче, а це процесом за Східні Торги, одначе тоді засідала на лаві обвинувачених його рідна сестра, що уважає за зовсім оправдане.

Щодо обв. *Кордюка*, то цей після частинного розбиття УВО після замаху на Східні Торги почав живо ангажуватися в боєвому рефераті.

Довше спиняється над особою обв. *Пеленського*, про котрого говорить, що приїхав із Берліна в 1929 р., щоби ширити тут ідеольоґію ОУН, в котрої конґресі у Відні брав участь. М. ін. описує широко пляни Пел. на будуче, а саме, що мав намір перенести „У. Голос" з Перемишля до Львова, а відтак назад до Перемишля. Статті друковані в „У. Голосі" мали все боєвий тон, а прецінь „У. Голос" був „дзецком" Пеленського, він мав на тон тих статтей рішаючий вплив.

Обвинувачений *Пеленський* заявляє, що все, що він робив, було леґальне, зі своїми плянами перед ніким не крився. Тимто й вияснює собі, що комісар Федунішин знає його пляни на будуче, а не з внутрішньої розвідки.

Після зізнань ком. Федунішина розпитували ще поліц. аґентів *Дембіцького і Полінського*, що інвіґілювали Кордюка від 1929 р.

Свід. *Дембіцький* подав, що Кордюк виїздив часто на кілька днів на провінцію, де вишукував ріжні державні обєкти, пр. почтові уряди, військові склади або фільварки польських дідичів, оглядав і списував. Їздив теж на польсько-чеську границю.

Предс: Чи ви за ним їздили?

Свід.: Ні.

Предс.: А звідки знаєте, куди він їздив?

Свід.: На основі конфіденціональних відомостей від людей, яких не можу виявити

Тоді д-р *Ганкевич* ставить внесення, щоби відповідні власти звільнили з урядової тайни свідка щодо відомостей, які має свідок про побут обв. Кордюка на польсько-чеській границі. Назвищ конфідентів свідок не мусить виявляти, бо це не важне.

Прокуратор не противиться внескові і трибунал після наради прихилився до цього внеску, рішив вислати відповідне письмо до команди поліції та приказав свідкові прийти вдруге завтра до евентуального переслухання

Наглі суди у Львові і Стрию.

Завтра 29. X. ц. р. відбудеться третій з черги наглий суд у Львові проти Івана Демка з Гребенова та Владислава Кмеціка з Річок, що перед кількома тижнями напали на дорозі на купців і забрали значну готівку.

Наглий суд в Стрию проти Теодозія Охримовича ґімн. абсольвента з Завадова біля Стрия, обвинуваченого в нападі на сільського листаря, про що ми вже згадували передше, відбудеться 2. листопада ц. р.

Присуд на здогадних членів УВО в Рівному.

Окружний суд у Рівному засудив Ольгу Твердохлібову та Михайла Грибівського, під замітом приналежности до УВО і саботажів на області здолбунівського повіту, на кару по 8 місяців тюрми.

ВСЯЧИНА.

МИНУЛЕ КОПАЛЕНЬ СОЛОМОНА У ПРАЛІСАХ АФРИКИ.

Загадочна драма перед 3.500 літ.

Найбільш цікаве з минулого недавно відкритих копалень золота короля Соломона те що їх покинули нагло й несподівано. У хідниках лежить знаряддя так, як його лишили робітники. Купи надовбаної золотої руди лежать до сьогодні та ждуть на перевозку до гут. Причин покинення копальні не вміє ніхто вияснити. Догадуються, що племена кафрів піднесли повстання й несподіваним наїздом побили шахтарів, або ті боролися з військовою залогою й згинули в битві; теж могли прийти накази з Єрусалиму, щоби покинути копальні. Все це лише здогади, бо справжня причина, чому покинули копальні, лишиться мабуть назавжди нерозвязаною тайною.

Дальша доля копалень.

Коли шахтарі покинули копальні Соломона, до пралісу прийшли інші люди з далеких країн, а сліди їхнього побуту залишилися до сьогодні. У розвалинах можна знайти індійські, китайські, арабські та римські монети. В середновічні часи приїхали до копалень сміливі портуґальські подорожники. Вони якийсь час добували в копальнях золото, але робили це далеко гірше за фенікійців.

Сьогодні ті опущені копальні мають велику вартість. Старинні фенікійці не знали помп і, не зважаючи на високо поставлене своє гірництво, мусіли залишити ті хідники, де показалася вода. Тепер ці скарби можна буде добути.

Старинні копальні, які працювали ще тоді, коли людство було ще молоде, знов заповнилися гомоном і метушнею.

Новочасні здобутки гірничої техніки помагають сучасним експльоататорам копалень залишених фенікійцями, добувати з них не менше золота від перших власників. Сьогоднішні власники постановили зберегти памятки сірої старовини, збирають усі предмети зі слідами прадавніх часів і складають у відновлених будинках. Підчас збірки тих памяток знайшли мішанину заліза й якогось досі невідомого металю, що його знаходили теж у старовинних гробницях Єгипту.

—o—

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ВІДРОДЖЕННЯ, ілюстр. орган українського протиалькогольного та протинікотинного руху. Рік IV. Ч. 10. Львів, 15. жовтня 1931 р.

СЬВЄТАЧ БЄЛАРУСІ. Рік II. Жовтень 1931 р. Ч. 2 (5). Вильна.

КООПЕРАТИВНІ ВІСТІ, економічно-кооперативний двохтижневик. Р. I. Львів, 15. жовтня 1931. Ч. 15.

КНИГОЛЮБ, видання Українського Т-ва Прихильників Книги. Кн. III. Річник IV. 1931 р. Прага. Літографоване видання

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 28. X. ц. р. за масло експортове та десерове пріма 3·10 зол., за літру молока 23—24 сот., літру сметани 1·10 зол., сир 1 кг. день 6·00—6·20 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Четвер, 29. жовтня, година 7·30 веч. „Буря у склянці води"

Пятниця, 30. жовтня, година 7·30 веч. „Тінь" (премієра).

Субота, 31. жовтня, година 3·30 попол. „За сімома горами", казка для дітий; ціни найнижчі.

Субота, 31. жовтня, година 7·30 веч. „Тінь".

Неділя, 1. листопада, година 7·30 веч. „Тінь".

Понеділок, 2 листопада, год. 7·30 веч. „Тінь".

Театр Ріжнородностей:

Четвер, 29. жовтня, година 7·30 веч. „Моральність пані Дульської".

Пятниця, 30. жовтня, година 7·30 веч. „Колисанка".

Субота, 31. жовтня, година 7·30 веч. „Радісне знання" А. Фракарелля (премієра).

Неділя, 1. листопада, година 3·30 попол. „Колисанка".

Неділя, 1. листопада, година 7·30 веч. „Радісне знання".

Понеділок 2. листопада, година 7·30 веч. „Радісне знання".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Трагедія на Монблян" і додатки.

КАСІНО: „Бастер Кітон на фронті".

КОПЕРНИК: „Марлена Дітріх як X-27".

ЛЕВ: „Африка говорить". 100 проц. звукова фільма.

МАРУСЕНЬКА: „Марлена Дітріх як X-27".

МІРАЖ: „Гріх і висновок" та „Подружжя дітваків".

ОАЗА: „На Заході без змін" (Ремарка).

ПАЛЯС: Звукова фільма „Королева дансінґів".

ПАН: „Відродження" (на основі повісти Льва Толстого; Джон Гільберт)

ПАСАЖ: „Чорт із Арізони" та звукові додатки.

ПРОМІНЬ: „Чудеса в Масабельських горах".

СТИЛЕВЕ: „Чорт" (Род ля Рок) та звукові додатки й комедія.

УТІХА: „Кріваний жарт" (Ришард Тальмедж) і „Двобій Тома Мікса".

ХИМЕРА: „Я тебе лише любив" та додатки.

—o—

Програма радіо.

Субота, 31. жовтня 1931.

Липськ (259,3) 20·00 Вечір танцю. **Моравська Острава** (263,4) 18·25 Пісні Соколів. **Братислава** (278,8) 12·35 Концерт. **Брно** (341,7) 18·25 Пісні. **Льондон** (356,3) 21·00 Мурінський співак. **Гамбург** (372,2) 22·30 Танкова музика. **Букарешт** (394,2) 19·30 Опера. **Берлін** (419) 19·30 Концерт. **Харків** (426) 20·00 Концерт. **Рим** (441,2) 17·30 Концерт. **Гельсінґфорс** (453,2) 19·05 Концерт. **Лянґенберг** (472,4) 18·20 Безробіття. **Прага** (486,2) 21·00 Концерт. **Міляно** (500,8) 23·00 Танкова музика. **Брукселя** (508,5) 21·00 Концерт. **Відень** (516,4) 22·15 Танкова музика. **Рига** (524,5) 20·30 Концерт. **Мінхен** (532,9) 19·00 Військова музика. **Будапешт** (550,5) 12·05 Балалайки. **Люблянa** (575,8) 21·00 Легка музика. **Ленінград** (1000) 15·00 Концерт. **Ослo** (1071,4) 18·30 Народня музика. **Калюндборг** (1153,8) 22·50 Танкова музика. **Москва** (1481) 15·00, 18·30 Концерти. **Кенігсвустергавзен** (1634,9) 15·45 „Жінки та ремесло". **Париж** (1724,1) 18·00 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 30. жовтня 1931.

Львів (380,7) 11·40 Перегляд краєвої преси ПАТ. 11·58 Час із Варшави. 12·10 Про погоду дня. 15·05 Господарські оповістки. 15·15 „Із життя польських співаків". 15·25 Виклад для вчителів. 15·45 Листування з дітворою. 16·00 Навчання анґлійської мови. 16·20 Виклад. 16·40 Хвилина недужих. 17·10 „Що є твором мистецтва". 17·35 Концерт. 18·50 Всячина. 19·15 Технічне листування. 19·45 Радієвий денник. 20·00 Музична гутірка. 20·15 Концерт. 22·50 Спортові новини. 23·00 Легка та танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Український Театр під адм. проводом І. Волощука.

ТУРКА н/Стр.:

31. X. „У вирі кохання".
1. XI. „Циганка Аза".

Готується до постановки „Поїзд мара" і „20 днів тюрми". З Турки вступить Театр ще на 2 вистави до Самбора. Репертуар оголошений буде в афішах. Склад трупи 23 особи. Власна концертово зіграна орхестра. 489

Український Подільський Театр.

СКАЛАТ.

30. X. ц. р. „Плач Ізраїля".
31. X. ц. р. „Жінка вампір".

Вскорому часі Театр виставить народню оперетку „Козацьке сватання" і „Жидівський розвід".

Склад Театру 16 осіб, власна концертова орхестра під пров. п. Кашиця. Просимо ласкаво Вп. п. Акторів п. Явішевського і Єрофеєва подати свою адресу на імя Ю. Кононіва. 685

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.